

Els Pastorets, una tradició que ve de lluny

Jaume Vellvehí i Altimira
www.laraconera.blogspot.com

14 d'abril de 2016

Il·lm. Sr. Alcalde, senyor primer tinent d'Alcalde, senyores i senyors regidors, Sr. President del Centre Catòlic, Sra. Presidenta de Sala Cabanyes, senyores i senyors; primerament permetin-me que agraeixi a Sala Cabanyes la confiança que m'han donat per participar en aquest acte que, si bé és realment una satisfacció, també és un repte, perquè parlar de Pastorets i a Mataró, segur que és un repte.

Ara fa un centenar d'anys, un dia com el d'avui, mossèn Josep de Plandolit ja devia donar voltes a la possibilitat d'integrar el seu grup de joves aficionats al teatre, al llavors anomenat Círcol Catòlic, tot refundant la Secció Dramàtica de l'entitat. La idea va anar madurant durant els mesos que van seguir cristal·litzant el Nadal de 1916, bé, de fet uns mesos abans, a l'octubre, però d'això ja en parlarem.

Secció dramàtica de Sala Cabanyes, Pastorets i Mataró, tres idees que acostumen a anar juntes però que no són tan joves que només tinguin cent anys. De fet, i com veurem, tan la secció dramàtica com els Pastorets són el resultat d'èxit d'una tradició que, a Mataró, ve de força més lluny.

Parlar de teatre a Mataró ens ha de situar inevitablement al mil-vuit-cents. Perquè si deixem a banda aquells indicis remots de possibles representacions als carrers de la vila medieval, en la caserna en dates assenyalades o bé en l'àmbit privat, a càrrec d'aficionats en cases benestants al segle XVIII, és a partir del segle XIX que arrenca amb majúscules la tradició teatral mataronina. I aquesta tradició tindrà dues vessants indissociables que responen, entre altres coses, al canvi en els gustos i en les necessitats del lleure de les noves classes benestants: d'una banda el teatre com a infraestructura i de l'altra la popularització amb el teatre d'aficionats. I la Sala Cabanyes i *Els Pastorets* són l'esplendorós fruit d'aquesta tradició.

Teatres i afició

El testimoni més reculat que, ara per ara, coneixem d'una representació dels *Pastorets* a Mataró, ens el dóna un manuscrit conservat al Museu Arxiu de Santa Maria. Es tracta d'una còpia per a ser representada d'uns *Pastorets* en castellà titulat *Naxament del niño Jesus y altrament anomenat Los Pastorets*. Aquesta còpia fou escrita a Mataró l'any 1766 per Manuel Verdaguer, que era mestre de nois i cal suposar que serien representats pels seus alumnes aquell Nadal.

Aquests anys hi ha una gran pressió castellanitzadora, en tots els àmbits, la Reial Cédula de Aranjuez de 1768, per exemple, que prohibia l'ensenyament del català en les escoles de primeres lletres, que prohibia l'ús del català en els jutjats i recomanava la llengua castellana en les Cúries Diocesanes. *Els pastorets*, pel caràcter pedagògic que tenien, no se n'escaparan. Encara més: el 1801 s'establí l'obligació que «En ningún Teatro de España se podran representar, cantar, ni baylar piezas que no sean en idioma castellano». I encara setanta anys després, el 1867, es prohibirà que les obres teatrals s'escriguin exclusivament «en los dialectos de las provincias de España». Bé, aquest és el marc lingüístic-legal que condicionarà *Els Pastorets* i el teatre en general durant la primera meitat del segle XIX fins que, com veurem, no es produeixi l'esclat del teatre català.

Malgrat tot, la tradició de representar *Els Pastorets* era en català, com ha exemplificat la descoberta del testimoni més antic que coneixem de representacions d'*Els pastorets* que va fer l'any passat Joan Giménez. És un document de 1721, és a dir de 40 anys abans del nostre manuscrit, i que probablement fa referència a Barcelona.

Però, tornem al nostre manuscrit. Com hem dit és en castellà però s'acompanya de força acotacions en català. Perquè la llengua oral, l'única llengua que parla la major part de la gent en aquests moments és el català, és la diglòssia, o bilingüisme social en terminologia sociolingüística actual, entre

llengua culta, el que entenem com a llengua escrita, i la llengua parlada. Un fenomen que assolirà el seu punt àlgid a mitjans del vuit-cents.

Així doncs, al llarg del segle XIX a Mataró, com a tot arreu, hi haurà una presència dominant de representacions d'*Els pastorets* en castellà, els *Pastorcillos*. Malgrat tot, l'esforç castellanitzador no ho tenia fàcil, i es podia donar el cas, com succeïa el 1879 a Masnou, que la premsa de la vila s'esforçava en recomanar als actors que actuaven al Teatre el Circo que «... antes de tomar parte en la representación de obras castellanas procuren aprender bien este idioma». La situació doncs, no era la que es pretenia.

Però on es feien les representacions? El primer espai adaptat per a fer-hi funcions teatrals que tenim constància va ser la sala de l'edifici de la Fleca municipal, on la Junta de Caritat organitzava funcions, a fi d'aconseguir recursos per als pobres. A finals de 1799 ja s'hi representen *Els Pastorets*, potser en català, però no ho sabem amb certesa. Els primers anys del nou segle l'Hospital de Sant Jaume i Santa Magdalena va prendre el relleu a la Junta de Caritat. En aquests moments, l'afició al teatre devia ser prou considerable ja que, a la pràctica, l'Hospital econòmicament subsistirà gràcies als ingressos aconseguits amb les funcions de teatre. Coneixem alguns títols d'obres representades, generalment religioses, com ara *La vida de Sant Josep* o *La creació del món*, però també comèdies. Sabem que només l'any 1805 es van representar a benefici de l'Hospital una trentena d'obres entre les que també ens consta *Els Pastorets*.

Aviat, veient l'èxit de la iniciativa, l'administració de l'Hospital decideix habilitar una sala nova en el propi edifici de l'Hospital. Les obres es van enllestir ben aviat i es va inaugurar representant *La passió de Jesucrist*, en català i amb notable èxit. Pel que hem calculat, la capacitat aproximada d'aquest primer teatre devia rondar les tres-centes persones amb seient.

Des d'aquell moment, Mataró acollirà companyies professionals que, amb més o menys penúries, faran la temporada teatral a la ciutat durant les primeres dècades del segle fins que el 1832 s'inaugura al carrer Nou el que serà el primer teatre de la ciutat: el Teatre Principal, l'actual Foment, de tres pisos i amb capacitat per a un miler de persones.

I, ara si, Mataró accedirà als circuits teatrals professionals. Durant aquesta primera meitat del segle, el teatre que es representava a Mataró era pràcticament només en castellà, i serà en aquesta llengua que s'introduirà el romanticisme teatral amb obres com *La cabaña de Tom*, adaptació teatral de l'obra de Harriet Beecher Stowe representada el 1856 al Teatre Principal, tot just cinc anys després de la seva aparició als Estats Units. Aquest mateix any es representa un cop més la *Passió y mort de Jesús* en català.

A partir del segon terç del vuit-cents, als anys trenta, es produiran tres fets determinants que canviaran la cultura i l'oci a Catalunya. D'una banda, el desenvolupament econòmic i l'adveniment de la burgesia com a classe dominant. D'una altra, i estretament relacionada, les necessitats i les inquietuds culturals i de lleure d'aquestes noves classes benestants promouran l'aparició de petits teatres i d'entitats de tot tipus, els casinos i els ateneus. Però, per damunt de tot, l'eclosió de la Renaixença i l'esperit de recuperació nacional del catalanisme cultural. S'inicia doncs un procés que cristal·litzarà als anys seixanta, amb l'aparició del teatre català amb l'èxit clamorós de Frederic Soler amb *L'esquella de la torratxa*, i la secció de La Gata el 1864. I ara si, ara ja parlarem de teatre en català, d'actors i d'actrius professionals de veritat i també serà el moment de la popularització del teatre amb companyies d'aficionats en la seu d'entitats.

A partir d'aquell moment, el gran èxit que obté a Barcelona Frederic Soler, Pitarra, i el seu grup amb les "gatades", arribarà a Mataró amb les companyies professionals i esdevindrà un veritable fenomen. Per exemple, la primera obra profana que es va representar en català a Mataró, si més no la primera de què

en tenim constància, fou *L'esquella de la Torratxa* de Frederic Soler l'abril de 1864 al Principal, tot just uns mesos després d'haver-se estrenat a Barcelona. En endavant vindrien *La vaquera de la piga rossa*, del mateix Pitarra, i cada nova estrena barcelonina de Josep M. Arnau, d'Eduard Vidal o de Francesc Camprodon, per citar-ne els més representatius del moment. Una mena de febre que molt aviat arribarà als grups amateurs, per exemple el 1867 *L'esquella* ja la representen els aficionats del Casino Fènix Mataronès.

L'esclat del teatre català coincideix a més, amb un altre esclat, el de la premsa local. Durant aquesta segona meitat de segle s'aniran succeint nombroses capçaleres periòdiques que, poc o molt, cediran espai a la crítica teatral.

Tot plegat doncs, contribuirà a la difusió d'un nou concepte del lleure, el teatre amateur. I si bé durant anys el Teatre Principal va ser l'únic teatre veritable de la ciutat, l'oferta no va trigar en ampliar-se. El 1868 s'inaugurà un teatre d'estiu per substituir el Principal quan acabava la temporada d'hivern: El Prado Mataronès. Un incendi però, el destruiria al cap de poc. El va rellevar el Teatre Euterpe el 1877, al costat de la Presó (al pati del cafè nou). L'Euterpe tenia una capacitat per a mil cinc-cents espectadors i, com veiem, ja queda molt lluny aquell primer teatre de l'Hospital que tenia 300 persones d'aforament.

Les entitats donaven cabuda als grups d'aficionats, mentre que, en general, els teatres públics acollien companyies professionals, cosa que, sovint, deixava en mans de les conjuntures de cada moment la seva continuïtat. En canvi, no passava el mateix amb les sales de teatre d'aficionats més o menys grans i més o menys improvisades en la seu d'entitats i associacions.

El 1862 es fundà una de les entitats de més llarg recorregut, el Casino Fènix Mataronès, de caràcter menestral i popular, que va tenir la seu a la Riera fins el 1907 quan va tancar definitivament i va ser substituït pel Cinema Modern. El Fènix ben aviat va reunir un grup d'aficionats que durant la temporada d'estiu feia funcions en els jardins i a l'hivern adaptant el saló.

A la dècada dels setanta el seguirien el Casino Mataronès, la societat Olimpo Mataronès o el Casino el Foment que van organitzar funcions amateurs en les seves seues socials. En aquests anys, hi hagueren també petits teatres d'aficionats com el Talía al carrer Sant Josep, o el Tívoli a la Muralla del Tigre.

En la dècada dels vuitanta apareixeran nous teatres. El 1881 el Círculo Clavé, una entitat de caràcter popular establerta a La Rambla, va reformar el saló de ball convertint-lo en teatre. I una altra entitat, el Casino Mercantil, tindrà un teatre propi, el Moratín. I pel que fa als repertoris, seguien els èxits i les modes del moment, ja sigui teatre o sarsuela com *Els setze jutges* d'Angelon-Pujades representada continuadament amb èxit. Aquesta dècada a Mataró, es viuran moments teatrals extraordinaris amb la constant presència de la Companyia de Teatre Català del Romea, amb Lleó Fontova, que feia insuficient l'aforament de l'Euterpe durant l'estiu; la d'Antoni Tutau amb la primera actriu Carlota de Mena amb un repertori en català i castellà adaptat als gustos i modes de cada moment o companyies castellanques, com la de Juan de Alba. Fins i tot el mateix José Zorrilla, de qui es representaven les obres d'èxit, el *Don Juan Tenorio* cada any per descomptat, va visitar Mataró el 1881 en honor de multituds.

D'aquesta afició extraordinària, en sortiran noms de relleu que més endavant trobarem vinculats d'una manera o una altra, a la secció dramàtica del Centre Catòlic, com ara l'actor i director Jacint Barbosa, els escenògrafs Josep Casanovas i Jerònim Soler, el perruquer Manuel Diamant i, per descomptat, l'autor i director Salvador Llanas, entre un llarg estol d'actors amateurs.

Pel que fa a *Els Pastorets*, es van representar en castellà amb més o menys continuïtat durant tot el segle esdevenint una cita ineludible. Fins i tot l'any 1860 la impremta Abadal va imprimir uns Pastorets en tres actes en castellà, *Los pastorcillos en Bethlem y nacimiento del niño Jesús*.

I que la representació d'*Els pastorets* era una tradició arrelada a Mataró ens ho acaba de confirmar el fet que no era una qüestió només d'aficionats. Arribat el Nadal també les companyies professionals s'apuntaven a representar-ne una

versió o una altra. Per exemple, el 1869 i els següents anys que la companyia professional de Fernando Guerra s'adjudicava la temporada d'hivern al Principal, hi representava *Los pastorcillos de Bethlem*, en la versió de José Julián Caveró; o el mateix Antoni Tutau que entre Nadal i Reis de 1877 hi va fer sis funcions de *Los pastorcillos*, que bé podrien ser aquells que s'havien imprès a Mataró pels Abadal i que ja hem comentat abans. Alhora, els grups d'aficionats feien altres versions que ens són desconegudes. Al Tívoli, el mateix 1877, al Circulo Clavé als vuitanta o a l'Ateneu Obrer als noranta.

Ara bé, no ens pensem pas que uns Pastorets representats per una companyia professional eren garantia de res. Posarem un exemple. L'any 1895, la companyia de l'actriu Carme Valero actuava al teatre Principal d'Arenys de Mar representant *Los pastorcillos de Belen*, però la funció va ser un escàndol: es veu que només va actuar mitja companyia i el pitjor de tot és que els actors no se sabien el text. El públic es va enfurismar i va protestar de mala manera tal com ens explica la premsa:

«Las rialles, crits y xiulets no pararen un sol moment, emprenent-se lo publich tota clase de llibertats, motivadas per tants bunyols, contra tots los actors y particularment contra lo Albano - es veu que l'actor que interpretava aquest personatge es va ofendre tant que va perdre els papers i enrabiad va llençar la gaiata i va fugir de l'escenari. Llavors es va desfermar un veritable terratrèmol i, com diu el cronista, "allavors se feu espantós, comensant á ploure patatas y otras viandas, fins que amb bon acert se tirá lo teló sens acabar la funció ¡¡¡Quina gloria per la companyia Valero!!!».

La secció dramàtica del Círcol Catòlic

Fins ara, hem vist el context i la tradició teatral mataronina al segle XIX. Parlem ara de la Secció dramàtica del Círcol Catòlic, l'actual Centre Catòlic.

A la dècada dels vuitanta comencen a fundar-se per tot arreu Centres Catòlics, seguint la idea de centralitzar en un mateix espai iniciatives socials a favor dels obrers, de caràcter catòlic i que fos interclassista agermanant patrons i obrers.

En aquest context, el primer de novembre de 1884 es funda el Círcol Catòlic d'Obrers de Mataró. L'associació va néixer amb els quatre objectius tradicionals, els fins religiós, instructiu, economicosocial i el recreatiu. El nucli fundador, l'encapçalava el Dr. Josep Nunell i Blanch. L'any següent es va inaugurar el primer estatge de l'entitat al carrer Nou en una vetllada literariomusical que va reunir als prohoms de la ciutat. El primer president de l'associació va ser Joaquim Capell.

Una mica ja ho hem anat veient, el teatre havia esdevingut una moda lúdica però també una eina formativa, moralitzant i divulgadora dels corrents ideològics i intel·lectuals del moment. Per això, per l'eficàcia pedagògica de l'art dramàtic, prendran força d'esdeveniment social les representacions en institucions educatives, a les Escoles Catòliques, a l'Escola Pia o al Col·legi Valldemia per exemple, i es formaran companyies i grups amateurs joves o infantils. El Círcol no podia quedar al marge d'aquell fenomen i, de bon principi, el Dr. Nunell ja va promoure una comissió per a la construcció d'un escenari dins del local. El desembre de 1885, amb prou feines un any després de la fundació del Centre, ja s'inaugurava el teatre en una sala adaptada i es representaven tres peces còmiques en català, amb el debut del grup d'aficionats de l'entitat. L'èxit obtingut obligà a repetir les funcions durant les festes de Nadal i Reis. La capacitat d'aquest primer teatre era molt limitada i, davant l'èxit, les funcions es van haver de programar dues vegades a fi de donar cabuda a tots els associats: primer se'n feia una per als dos-cents primers socis i per a la resta un altre dia. En ocasions s'arribà a fer tres representacions, dues per als socis de numero i una altra per als protectors.

L'any 1888 va marcar una etapa quan el Círcol, es va traslladar a l'antiga casa Sanromà al carrer de Bonaire, a l'actual Casal-Aliança, on disposarà d'una sala adaptada per a teatre i es consolidarà la secció dramàtica amb la incorporació d'aficionats de la ciutat i l'impuls de Salvador Llanas. Llanas escriurà i dirigirà moltes de les obres representades. Seran anys de brillantor, amb bons actors i directors com Jacint Barbosa, escenògrafs com Antoni Viada, Miquel Colom, o Gerònim Soler que s'encarregà del teló de boca i la pintura de la façana del teatre per exemple.

El dia de Sant Esteve de 1889 es va fer la primera representació que tenim constància d'uns *Pastorets* en el Centre Catòlic, això si en una versió en castellà: *Los Pastorillos en Belen*. I seguiran obres de Conrad Colomer, del mateix Salvador Llanas, de Santiago Russiñol, Eduard Aulés, Lluís Millà o el sempre èxit assegurat d'un Frederic Soler.

Seran anys d'efervescència en què la secció de teatre participarà en intercanvis amb altres Círcols i fins i tot hi haurà una companyia infantil que actuarà al Círcol Catòlic d'Arenys de Mar de la mateixa manera que la dels grans ho feien a d'altres pobles.

El primers *Pastorets* del Círcol Catòlic en català

Arribem així al tombant de segle. En aquests moments, les dates de Nadal són dies de funcions d'aficionats a tota la ciutat. Es representaven obres de tot tipus però segur uns *Pastorets*, com feien molt sovint els aficionats de l'Ateneu Obrer representant *Los Pastorillos en Belen*.

Ara bé, el dia de Nadal de 1904, en el teatre del Círcol Catòlic, es van representar per primer cop en català. Era la primera vegada en el Círcol però també la primera que ens consta a la ciutat després de gairebé un segle. Aquest dia, i estem al 1904, la secció dramàtica dels Lluïsos conjuntament amb alguns membres de la del Círcol posaven en escena *Los Pastorets Nous* de Joaquim Albanell. La funció es va repetir el dia d'any nou i un altre cop el 8 de gener. El programa de cada funció es va completar amb una peça còmica com ara *Cura de moro* de Frederic Soler.

Si aquell any, la secció dramàtica va ser prou prolífica, la temporada del 1905 fou una de les més brillants tan pel nombre d'obres representades com per l'èxit que van aconseguir. Els dies de Nadal d'aquest any la companyia d'aficionats del Círcol presentà uns nous *Pastorets* en català: aquest cop es tractava de *Lo Naixement del Salvador ó la Redempció de l'Esclau* d'Anton Molins i Gelada, en la versió traduïda del castellà per mossèn Josep Parer que s'havia publicat a Olot el 1901. Cada representació va esdevenir un èxit "ab un plé á vessar" que deien les cròniques, en bona part gràcies a la direcció

musical de mossèn Gaspar Collet, a la interpretació dels cors i a les pianistes Franquesa i Cambra.

El parentesi de la Secció Dramàtica del Cercle

Però els temps estaven canviant. Com havien canviat els gustos en el lleure i l'entreteniment durant el vuitcents, a Mataró els primers anys del nou segle veuen néixer noves aficions. Poc a poc, l'afició a l'esport pren el protagonisme en el lleure. L'atletisme, el ciclisme, el futbol o amb molta força l'excursionisme científic, esdevenen pràcticament una moda, just quan apareix un nou espectacle esportiu: les primeres curses de motociclisme. A més, l'afició al teatre sembla que perd força, d'una banda per l'afició a l'esport i d'una altra, perquè els gustos del moment tendeixen a la sarsuela, als balls, als espectacles d'entreteniment i, molt especialment, al cinema. Així, el 1905 s'inaugura en l'antiga seu del Casino La Unió, el Cinema La Maravilla i l'any següent el Cinema Internacional a la Rambla alhora que a l'Euterpe es fan espectacles de varietés amb un gran rebombori per la seva "immoralitat".

Hi ha un cas emblemàtic que il·lustra molt bé aquest canvi: el 1907, tanca portes una de les entitats més emblemàtiques del segle anterior: el Casino Fènix Mataronès, i dona pas, en el mateix lloc, al que després serà Cinema Modern, que molts encara recordaran.

En aquest context, el Círcol Catòlic passa moments de dificultats i amb la intenció d'adaptar l'entitat als nous temps es redacta un nou reglament. Paral·lelament, la Secció Dramàtica pateix una sorprenent davallada després d'anys extraordinaris. Els nous interessos del públic junt a la probable manca d'encert en les programacions, allunyaven cada cop més els associats del Centre de l'interès pel teatre. Feia falta un revulsiu que modernitzés la Secció i la fes sortir de la rutina. El mateix 1907 pràcticament havia desaparegut de les cartelleres i malgrat els esforços dels aficionats en preparar la representació d'*Els segadors* de Pitarra, que s'estrenaria a l'octubre amb uns decorats fets exprofés, la secció s'estingirà l'any següent. Poc devien motivar als aficionats comentaris com els que apareixien en les memòries de l'entitat: «... de teatre

ben poca cosa se'n pot dir, manca entusiasme i acert en los treballs dels aficionats», deien.

De fet, sembla que la crisi del Círcol troba en la de la Secció Dramàtica un dels eixos transformadors. És més, la seva desaparició passa a ser un objectiu per a enfortir el nou Centre Catòlic. Així, el teatre es considerarà un llast per a la missió del Centre perquè, com deia Ignasi Mayol, «de caiguda en caiguda el teatre arribà a esser contraproduent, venint a sofrir una crisi semblant a la que ha destruït el teatre públic pera entrar al qual es precis deixar tot sentiment noble a la porta». Finalment, la direcció va decidir prescindir del teatre i impulsar un tipus d'activitats que devia entendre com a menys dispersa i més afí a les exigències del moment. Així doncs, en traslladar-se al nou local a la Riera, la Junta va decidir la supressió de la secció dramàtica. Deia la Junta que «era precis sanch nova, que vingúes á renovellar el cós anémich de la societat, y aquesta sanch calia anar-la á buscar allí dont era, en la joventut». Per això es potenciarà l'excursionisme amb la integració de l'Associació Excursionista de Mataró com a secció i les col·laboracions amb l'Orfeó Mataroní ja que eren el tipus d'activitat que podia atreure un públic nou.

Ara bé, ni els canvis conjunturals ni en els gustos i en les aficions, no expliquen per ells mateixos un declivi tan ràpid i contundent de la secció dramàtica si, a més, això no passa en la mateixa mesura en d'altres entitats. En realitat, tan la decadència com el consentiment de la directiva en sacrificar la Secció Dramàtica, responen a l'enfrontament intern dins les entitats catòliques entre dues concepcions a l'hora d'enfocar la qüestió social. L'any 1905, en ser nomenat nou rector de la parròquia de Santa Maria el Dr. Josep Roig i Casanelles es viuran uns anys de fortes disputes. Com molt bé explica Ramon Reixach, es tractava d'un debat «entre el vell paternalisme mantingut per un integrisme religiós, que podia ser, fins i tot catalanista, i la democràcia social cristiana, camí enfilat pel Círcol sense reserves de 1907-1908 ençà». El Dr. Roig doncs, responia a una línia, diguem-ne que més integrista i, en fer-se càrrec de la direcció de la Congregació Mariana, va tallar els vincles establerts amb el Círcol Catòlic, recordem aquells primers *Pastorets* en català

representats conjuntament amb els Lluïsos. Doncs bé, aquest fet va ser un cop molt dur ja que els dirigents del Circol preveïen nodrir l'entitat a partir dels alumnes de les escoles de la Congregació i en endavant només disposarien de les seves escoles nocturnes per a renovar-se i créixer.

En aquest context, que no és aliè al que està passant arreu de Catalunya, l'activitat teatral dins el Círcol Catòlic esdevindrà un dels punts de mira del debat entre les dues postures.

El dia de Sant Esteve de 1907, la Secció Dramàtica del Cercle Catòlic va fer la darrera representació que tenim constància. Fou a benefici dels seus membres. Uns mesos després començava una nova etapa amb la inauguració de la nova seu social a la Riera.

Els anys que seguiran, el lleure serà protagonitzat pel cinema, les conferències amb projecció d'imatges, jocs de mans, excursionisme amb l'Agrupació o cant amb l'Orfeó Mataroní que s'acabarà aixoplugant en el Centre. Però, contràriament al que podria pensar-se, l'afició al teatre seguia viva a la ciutat.

Les companyies de teatre professional s'alternaran amb sessions de cinema durant la temporada d'hivern al Teatre Nova Constància, que canviarà de nom recuperant el de Cercle Clavé, i a la d'estiu a l'Euterpe. Des de la desaparició del Fènix el teatre d'aficionats trobarà l'energia en la companyia d'aficionats de l'Ateneu Obrer.

I, molt més encara, en la secció dramàtica d'una nova entitat, el Foment de la Sardana que aplegarà un potent elenc d'actors que incorporarà sovint alguns dels aficionats de l'Ateneu, esdevenint una de les companyies d'aficionats més actives. A partir de 1915 encara s'hi afegirà l'Iris que disposarà d'una secció dramàtica mixta que també es nodrirà d'alguns dels aficionats del Foment de la Sardana i revitalitzarà el panorama teatral amateur mataroní.

La represa de la Secció Dramàtica del Cercle: *L'Estel de Natzaret*

Arribem així al 1916, aquelles disputes desfermades deu anys enrera s'havien més o menys apaivagat. Com ja és sabut, amb la intenció d'engruixir la massa social del Centre i treballar conjuntament, mossèn Josep Plandolit va tenir la iniciativa d'incorporar-hi un bon grup de joves procedents del Patronat Obrer de Sant Josep. Mossèn Plandolit, interessat en el teatre d'aficionats com a eina de cohesió i formació, ja havia promogut representacions amb els joves del Patronat i per això, l'octubre de 1916, en celebrar-se la festa inaugural del nou curs de les Escoles nocturnes del Círcol Catòlic, després de la tradicional vetllada poètico-musical, es presentà un "nou quadre d'aficionats dirigit pel jove Salvador Serra" i es va representar el sàinet *Entre el menescal i el metge* de Joan Manubens. La premsa informava que, alhora, s'estrenava el "nou teatre muntat en la sala d'actes per esbarjo de les famílies".

Podríem dir que aquest dia d'octubre de 1916 naixia la moderna Secció Dramàtica del Centre Catòlic, després Sala Cabanyes, recuperant la tradició del teatre amateur de l'entitat.

Curiosament, en un nou moment d'interès expansiu de l'entitat, es recuperava, amb el mateix objectiu de creixement que l'havia fet desaparèixer deu anys enrera, el teatre.

El debut oferia grans expectatives i el dia de Nadal de 1916 s'inaugurava formalment el nou teatre, amb cabuda per a 234 persones. Aquell vespre, es va fer la primera representació de *L'estel de Natzaret* de Ramon Pàmies amb un decorat pintat per Lluís Pineda i Salvador Serra. Cal dir però, que aquella no era la primera vegada que es representava a Mataró *L'estel de Natzaret*. L'havien representat ocasionalment per Nadal les alumnes de l'escola dominical Nostra Senyora del Carme en el seu saló-teatre.

I ja per acabar, dir que la incorporació dels joves del Patronat Obrer i la recuperació de la Secció Dramàtica del Círcol, va esdevenir el revulsiu que s'havia proposat l'entitat que, en molt poc temps, triplicà el nombre d'associats arribant als sis-cents. Progressivament, la secció va recuperar l'interès dels

aficionats d'altres temps amb la incorporació d'actors referents d'altres entitats com ara Tomas Ribas, que formava en la companyia d'aficionats del Cercle Tradicionalista i que ja havia actuat en les primeres representacions de *L'estel*. I el repertori s'anirà ampliant, amb drames, peces còmiques o bé sarsueles. L'èxit acompanyava les funcions i la premsa se'n feia ressò demanant temporades més riques: «Cal que durant la present temporada se repeteixin sovint les representacions en el nostre casal» deien. Paral·lelament, les representacions d'*Els pastorets* cada any s'anaven enriquint, ja sigui amb un nou decorat de Salvador Serra o incorporant a la interpretació musical un quintet dirigit pel mestre Lluís Martí el Nadal de 1921.

I bé, ara si, ja acabo, dir que aquell 1916, Sala Cabanyes, la moderna Secció Dramàtica del Centre Catòlic, i *Els pastorets*, empenien una nova etapa d'èxit, amb aquell esperit innovador però fidel a la tradició, que caracteritzarà l'entitat al llarg de tot el segle XX i, probablement, el nou mil·lenni.

Moltes gràcies i per molts anys!